

Asia: VN/5969/2022

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 16 a §:n muuttamisesta

Asetusluonnosta koskeva lausuntonne

Voitte kirjoittaa asetuseräluonnosta koskevat huomionne alla olevaan kenttään.

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta saada lausua asetuseräluonnosta.

TAUSTAA

Hallituksen esityksessä (HE 65/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 15 §:n muuttamisesta on kuvattu kattavasti työvoimapolitiittisten lausuntojen kokonaismäärä sekä Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistoon keskitettyjen lausuntojen määrästä sekä asetuksen säätämisestä.

Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmästä ilmenee, että vuonna 2019 annettiin yhteensä noin 2 121 000 työttömyysturvaoikeutta koskevaa työvoimapolitiittista lausuntoa.

Edellä mainituista lausunnoista noin 209 300 lausuntoa työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä annettiin automaattisesti työ- ja elinkeinotoimiston verkkopalvelusta.

Työvoimapolitiittisia lausuntoja, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa, annetaan pääosin muun asiakaspalvelun yhteydessä. Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän mukaan tällaisia työvoimapolitiittisia lausuntoja annettiin vuonna 2019 arviolta noin 1 825 000 lausuntoa.

Työvoimapolitiittisia lausuntoja nuorten velvollisuudesta hakea opiskelupaikkaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä, työnhakijan opintojen ja yritystoiminnan vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta sekä työvoimapolitiittisesti arvioituna moitit-tavan menettelyn vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta annetaan tyyppillisesti muusta asiakaspalvelusta erillisissä työttömyysturvayksiköissä. Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän tietojen mukaan tällaisia lausuntoja annettuun vuonna 2019 arviolta noin 296 000 lausuntoa.

Esityksen mukaan keskitettävistä tehtävistä ja niitä hoitavasta työ- ja elinkeinotoimistosta säädettäisiin tarkemmin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1373/2018). Asetuksessa mainittu työ- ja elinkeinotoimisto antaisi työvoimapolitiittisia lausuntoja kaikkien työ- ja elinkeinotoimistojen toimialueilla työvoimapolitiittisista edellytyksistä, jotka koskevat muuta kuin työsuhteessa tehtyä työtä (tavanomainen vapaaehtois- ja talkootyö pois lukien), yrittäjänä ja omassa työssä työllistymistä, opiskelua, nuorten velvollisuutta hakea opiskelupaikkaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä sekä työttömyysturvaseuraamusten asettamista.

Ennen kuin hallituksen esitys astui voimaan 1.1.2021 kävi jo asetuksen (Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 16 a §:n muuttamisesta) toimeenpanon valmistelussa ilmi, ettei ole tarkoituksenmukaista, että työttömyysturvalain 2 a luvun 14 §:ssä säädettyä toistuvan työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavan menettelyn johdosta asetetun työssäolovelvoitteen jälkeistä työttömyysturva-oikeuden palautumista käsiteltäisiin keskitetysti Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa. Olisi perusteltua, että kukin työ- ja elinkeinotoimisto käsitelisi nämä asiat omalla toimialueellaan.

Eri henkilöitä koskevia työssäolovelvoitteita on asetettu työ- ja elinkeinotoimistoissa vuonna 2019 arviolta noin 16 500. Työssäolovelvoitteen päättymisestä on annettu työvoimapolitiittisen lausunnon kaltaisia ilmoituksia vuonna 2019 arviolta noin 6 300.

EHDOTUS ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

Nyt lausunnolla olevassa muistiossa ehdotetaan, että Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1373/2018) 16 a §:ään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin opiskelua koskevien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisesta.

Keskitetysti työttömyysturvatehtäviä hoitavan Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston lisäksi kukin työ- ja elinkeinotoimisto voisi antaa omalla toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 10 §:n 2 momentin 1–4 ja 6 kohdassa tarkoitettua opiskelusta, jos työnhakijalla ei ole opiskeluaikaista työssäoloa tai yritystoimintaa.

Lisäksi kukin työ- ja elinkeinotoimisto voisi antaa omalla toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon sellaisista työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin 5 ja 7 kohdassa tarkoitetuista opinnoista, joiden laajuus on kokonaisuudessaan vähemmän kuin kyseisissä kohdissa säädetty opintojen päätoimisuutta osoittava laajuus.

Se tarkoittaa, että tilanteissa, joissa työnhakijalla ei ole opiskeluaikaista työhistoriaa tai yritystoimintaa, kukin työ- ja elinkeinotoimisto voisi antaa omalla toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon.

Lisäksi kukin työ- ja elinkeinotoimisto voisi antaa toimialueellaan työvoimapolitiittisen lausunnon työnhakijan ammatillisia valmiuksia antavista opinnoista, joiden laajuus on kokonaisuudessaan vähemmän kuin kyseisissä kohdissa säädetty opintojen päätoimisuutta osoittava laajuus.

Eri henkilöitä koskevia työvoimapolitiittisiä lausuntoja päätoimisista opinnoista on annettu vuonna 2019 arviolta noin 26 000. Tiedossa ei ole, mitä opintotyyppiä päätoimisista opinnoista annetut työvoimapolitiittiset lausunnot koskevat.

Muistiossa todetaan, että mahdollisuus työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen kussakin työ- ja elinkeinotoimistossa toimialueellaan lisäksi näissä työ- ja elinkeinotoimistoissa työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisesta aiheutuvaa työmäärää.

Lisäksi useat työ- ja elinkeinotoimistot sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset totesivat lausuntopalautteissaan (HE 65/2021 vp), että esityksen tavoitteet olisivat olleet saavutettavissa myös muilla keinoin kuin keskittämällä tehtäviä valtakunnallisesti.

TYÖVOIMAPOLIITTISEN LAUSUNNON VIIVÄSTYMINEN

Eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa on ratkaistu useita kanteluita, jotka ovat koskeneet työvoimapolitiittisen lausunnon antamisen viivästyistä. Useimmissa ratkaisuissa todettiin, että työvoimapolitiittisen lausunnon antaminen oli kestänyt yli säädetyn määräajan.

Työ- ja elinkeinotoimistot ovat vedonneet kantelujen johdosta antamissaan selvityksissä usein henkilöstövaihdoksiin ja muiden tehtävien aiheuttamiin ruuhkiin, mitä vakiintuneen laillisuusvalvontakäytännön mukaan ei ole pidetty hyväksyttävänä syynä lakisääteisten enimmäiskäsittelyaikojen ylittämiseen.

Kuntaliitto nostaa esiin, että työ- ja elinkeinotoimistot ovat nostaneet selvityksissään esiin syyt, jotka eivät liity tehtävän vaativuuteen vaan henkilövaihdoksiin ja muiden tehtävien aiheuttamiin ruuhkiin, joten kyse ei ole osaamisesta vaan resurssoinnista ja resurssien vähyydestä.

Kuntaliitto pitää ehdotettuja muutoksia oikeasuuntaisina, mutta toteaa, että koko päätös työvoimapolitiittisten lausuntojen valtakunnallisesta keskittämisestä tulisi ratkaista uudelleen. Ennen kuin laki astui voimaan 1.10.2021 niin ensimmäiset valtakunnallisesti keskitettäviksi suunnitellut työvoimapolitiittiset lausunnot palautuivat takaisin alueen työ- ja elinkeinotoimistoille. Laki on ollut voimassa alle kuusi kuukautta ja seuraavat työvoimapolitiittiset lausunnot ovat palautumassa takaisin alueen työ- ja elinkeinotoimistoille.

Yhteensä palautuvien työvoimapolitiittisten lausuntojen määrä on arviolta yli 10 % Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistoon keskitetyistä työvoimapolitiittisista lausunnoista. Kyseessä on iso määrällinen muutos, joten lausuntojen siirtymisen myötä tulisi myös resurssien siirtyä asiakaslähtöisen ja viivytyksettömän päätöksenteon turvaamiseksi.

Kuntakokeilussa mukana olevien kuntien toimivalta työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisessa

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan kenttään.

Kuntaliitto toteaa, että ehdotetun toimivallan muutoksen ulottaminen myös työllisyyden edistämisen kuntakokeiluille mahdollistaa asiakaslähtöisen ja viivytyksettömän asiakaspalvelun vain jos tehtävään tarvittavat resurssit siirtyvät.

Tirkkonen Anu
Suomen Kuntaliitto ry